

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

กิตติกร สุนทรานุรักษ์

บทที่ 9

การเงิน สถาบันการเงิน และนโยบายการเงิน

เงิน

เงินคืออะไร

- สิ่งใดๆ ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นสื่อกลางในการชำระหนี้และสามารถทำหน้าที่ต่างๆ ที่ได้ระบุไว้

หน้าที่ของเงิน

- เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (A medium of exchange)
 - เป็นแหล่งสะสมมูลค่า (A store of value)
 - เป็นหน่วยวัดมูลค่า (A unit of account)
 - เป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ (A standard of deferred payment)
-

อุปทานของเงิน (Money supply)

- ประเภทของเงิน
 - สิ่งของ
 - โลหะ
 - ธนบัตร
 - เงินธนาคาร เช่น บัญชีกระแสรายวัน/เพื่อเรียก
- สิ่งใกล้เคียงเงิน (Near money)
 - หมายถึง สิ่งที่สามารถทำหน้าที่บางอย่างของเงินได้แต่ไม่จัดว่าเป็นเงิน ทั้งนี้ สินทรัพย์ใดที่ไม่ใช่เงินที่มีสภาพคล่องสูง หรือสามารถเปลี่ยนเป็นเงินโดยไม่เสียมูลค่าได้ง่ายและเป็นส่วนเสริมให้กับจำนวนเงินที่มีนั้นมักจะถูกเรียกว่าสิ่งใกล้เคียงเงิน

สินทรัพย์ที่มีสภาพคล่อง (liquid assets) ได้แก่ เงินฝากออมทรัพย์ (saving deposits) เงินฝากประจำ (time deposits) ตั๋วเงินคลัง (treasury bills) เป็นต้น

ปริมาณเงิน

1. เงินสดที่ไม่อยู่ในมือสถาบันรับฝากเงิน และรัฐบาล (Currency outside DCs & Central Gov.) ประกอบด้วย ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์)
2. เงินรับฝากกระแสรายวันที่สถาบันรับฝากเงิน (Demand Deposits)
3. เงินรับฝากประเภทอื่นที่สถาบันรับฝากเงิน (Other Deposits) เช่น เงินรับฝากสกุลเงินตราต่างประเทศ เงินฝากประเภทออมทรัพย์ เงินฝากประจำสกุลเงินบาท
4. ตราสารหนี้ (Securities Other Than Shares) ได้แก่ บัตรเงินฝาก (Negotiated Certificate of Deposit : NCDs) ตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange) ที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์เพื่อกู้ยืมเงินจากประชาชน

ปริมาณเงินตามความหมายแคบ (narrow money) และ ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (broad money)

- ปริมาณเงินตามความหมายแคบ (Narrow Money) เท่ากับผลรวมของรายการในข้อ 1 และ 2
= เงินเหรียญ ธนบัตร เงินรับฝากเพื่อเรียก/กระแสรายวันที่สถาบันรับฝากเงิน

- ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (Broad Money) เท่ากับ Narrow Money บวกด้วยรายการในข้อ 3 และ 4
= Narrow Money + เงินรับฝากประเภทอื่นที่สถาบันรับฝากเงิน + ตราสารหนี้

การสร้างเงินฝาก

ขั้นตอน	เงินฝาก	เงินสำรองส่วนเกิน (เงินกู้)	เงินสดสำรองตาม กฎหมาย
1	1000	900	100
2	900	810	90
3	810	729	81
.
.
n	10,000	9,000	1,000

$$\text{ตัวคูณทางการเงิน} = \frac{1}{\text{อัตราเงินสำรองตามกฎหมาย}}$$

เงินฝากที่ธนาคารสร้างขึ้นทั้งหมด = เงินสดสำรองส่วนเกิน \times ตัวคูณทางการเงิน

$$= 900 \times \frac{1}{0.10}$$

$$= 900 \times 10$$

$$= 9000$$

เงินฝากที่ธนาคารทั้งหมด = เงินฝากชั้นแรก \times ตัวคูณทางการเงิน

$$= 1000 \times \frac{1}{0.10}$$

$$= 1000 \times 10$$

$$= 10000$$

ระบบการเงิน

โครงสร้างระบบการเงิน ประกอบด้วย ผู้เล่น 3 ประเภทที่สำคัญ

1. ผู้ให้กู้ยืมและผู้กู้ยืม (Lenders and borrowers) ประกอบด้วย บุคคล ธรรมดา กิจการเอกชน และรัฐบาล
2. ตัวกลางทางการเงิน (Financial intermediaries) ประกอบด้วย สถาบันการเงินที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้กู้และผู้ให้กู้
3. ตลาดการเงิน (Financial markets) เป็นที่เงินให้กู้และกู้ยืมเกิดขึ้นผ่านทางการขายและซื้อเครื่องมือทางการเงิน มันมีบทบาทสำคัญในการลดต้นทุนการขาย ราคาและซื้อขายแลกเปลี่ยน อาจจำแนกเป็นตลาดเงิน (ระยะสั้น) และตลาดทุน (ระยะยาว)

บทบาทของตัวกลางทางการเงิน

- เป็นนายหน้า (Brokerage)
นายหน้าเป็นผู้นำผู้กู้และผู้ให้กู้มาพบกัน
- แปลงอายุครบกำหนดของสินทรัพย์ (Maturity of transformation)
ตัวกลางทางการเงินทำหน้าที่ย่อช่องว่างระหว่างความต้องการของผู้ให้กู้ที่ต้องการเงินกลับมาโดยเร็วถ้าต้องการและความต้องการของผู้กู้ที่ต้องการระยะเวลายาว
- แปลงความเสี่ยงของสินทรัพย์ (Risk transformation) การเคลื่อนย้ายความเสี่ยงจากผู้ให้กู้ไปยังตัวกลางฯ เอง ยิ่งจำนวนเงินฝากมีขนาดใหญ่ ตัวกลางฯ สามารถกระจายสินทรัพย์ได้หลากหลายมาก
- เก็บรวบรวมและผูกมัดรวมกัน (Collection and parcelling) ตัวกลางสะสมจำนวนเงินทุนก้อนเล็กจำนวนมากของผู้ฝากเงินและมัดรวมกันเป็นจำนวนขนาดใหญ่ขึ้นตามต้องการของผู้กู้

ระบบการเงินการธนาคารของไทย

- ผู้ให้บริการทางการเงินภายใต้การกำกับของธนาคารแห่งประเทศไทย
 - บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน
 - กองทุนการออมเพื่อการเกษียณ
 - บริษัทประกันภัย
 - ผู้ประกอบการประเภทอื่น ๆ
 - ธนาคารกลาง (ธนาคารแห่งประเทศไทย)
-

ผู้ให้บริการทางการเงินภายใต้การกำกับของธนาคารแห่งประเทศไทย

- ธนาคารและสถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์)
- สำนักงานผู้แทนธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
- บริษัทบริหารสินทรัพย์ (บบส.)
- สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และ บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม)
- ผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน
 - ผู้ให้บริการบัตรเครดิต
 - ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล
 - ผู้ให้บริการสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพ สำหรับบุคคลรายย่อย (นาโนไฟแนนซ์)
 - ผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e - payment) ในรูปแบบต่าง ๆ
 - ผู้ให้บริการด้านการแลกเปลี่ยนเงิน หรือโอนเงินตราต่างประเทศ

บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน

- เป็นสถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)
- บริษัทหลักทรัพย์ หมายถึง บริษัทที่ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ เช่น การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ การค้าหลักทรัพย์ การเป็นที่ปรึกษาการลงทุน การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ การจัดการกองทุนรวม และการจัดการกองทุนส่วนบุคคล
- บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน หมายถึง บริษัทที่ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ ที่เกี่ยวกับการรับบริหารเงินให้แก่ลูกค้าในรูปแบบของการจัดการแบบกองทุนรวม (mutual Fund) กองทุนส่วนบุคคล (private Fund) และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (provident Fund)

กองทุนการออมเพื่อเกษียณ

- กองทุนประกันสังคม (social security fund)
 - กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)
 - กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
 - กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (retirement mutual fund: RMF)
 - กองทุนการออมแห่งชาติ (National savings fund) หรือ กอช.
-

บริษัทประกันภัย

- ผู้รับประกันภัยหรือบริษัทประกันภัยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) แบ่งได้เป็น 2 ประเภทได้แก่
 - บริษัทประกันชีวิต
 - บริษัทประกันวินาศภัย

ผู้ประกอบการประเภทอื่น ๆ

- สหกรณ์
 - บริษัทเช่าซื้อ (Hire Purchase)
 - บริษัทลีสซิ่ง (Leasing)
 - บริษัทแฟกเตอริง (Factoring)
 - โรงรับจำนำ
 - กลุ่มการเงินระดับฐานราก
-

ธนาคารกลาง : ธนาคารแห่งประเทศไทย

- ออกและจัดการธนบัตรของรัฐบาลและบัตรธนาคาร
- กำหนดและดำเนินนโยบายการเงิน
- บริหารจัดการสินทรัพย์ของ ธปท.
- เป็นนายธนาคารและนายทะเบียนหลักทรัพย์ของรัฐบาล
- เป็นนายธนาคารของสถาบันการเงิน
- จัดตั้งหรือสนับสนุนการจัดตั้งระบบการชำระเงิน
- กำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน
- บริหารจัดการอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราภายใต้ระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา รวมทั้งบริหารจัดการสินทรัพย์ในทุนสำรองเงินตรา ตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา
- ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

ปริมาณเงินและธนาคารกลาง

- ธนาคารแห่งประเทศไทยจะมีคณะกรรมการนโยบายการเงิน ที่รับผิดชอบในการกำหนดทิศทางนโยบายการเงิน โดยเฉพาะก็คือการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในระยะสั้นเพื่อที่จะให้บรรลุเป้าหมายเงินเฟ้อที่กำหนดโดยรัฐบาล
 - การดำเนินนโยบายการเงินจะให้ความสนใจต่อการกำหนดราคาของเงิน (อัตราดอกเบี้ย) และอุปทานของเงินและอุปสงค์ต่อเงินซึ่งเป็นบริบทของตลาดที่อัตราดอกเบี้ยถูกกำหนดขึ้นมาด้วย
 - มีเครื่องมือทางนโยบายหลายอย่างที่ธนาคารกลางสามารถใช้ในการควบคุมอุปทานของเงิน
-

เครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมอุปทานเงิน

- การดำเนินการผ่านตลาดการเงิน (open market operation) เกี่ยวข้องกับการซื้อและขายหลักทรัพย์ของรัฐบาล เช่น ตั๋วเงินคลัง
- อัตราดอกเบี้ยธนาคาร (bank rate) ธนาคารกลางอาจให้สถาบันการเงินกู้ยืมได้โดยตรง โดยใช้อัตราดอกเบี้ยธนาคาร
- การเปลี่ยนแปลงอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมาย (changing the reserve ratio)
- เงินฝากพิเศษของสถาบันการเงินที่ธนาคารกลาง (special deposit)
- การกู้ยืม (funding) เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของการกู้ยืมของรัฐบาล
- การกำหนดเพดาน (ceilings) เป็นการกำหนดการขยายตัวของการรับฝากเงิน

อุปสงค์ต่อเงินและอัตราดอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ย

- สำหรับผู้กู้ อัตราดอกเบี้ยเป็นการชำระเงินที่ต้องทำเพื่อให้ได้รับสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่อง
- ต้องแยกแยะระหว่างอัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน (nominal rate of interest) และอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (real rates of interest)

อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง = อัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน - อัตราเงินเฟ้อ

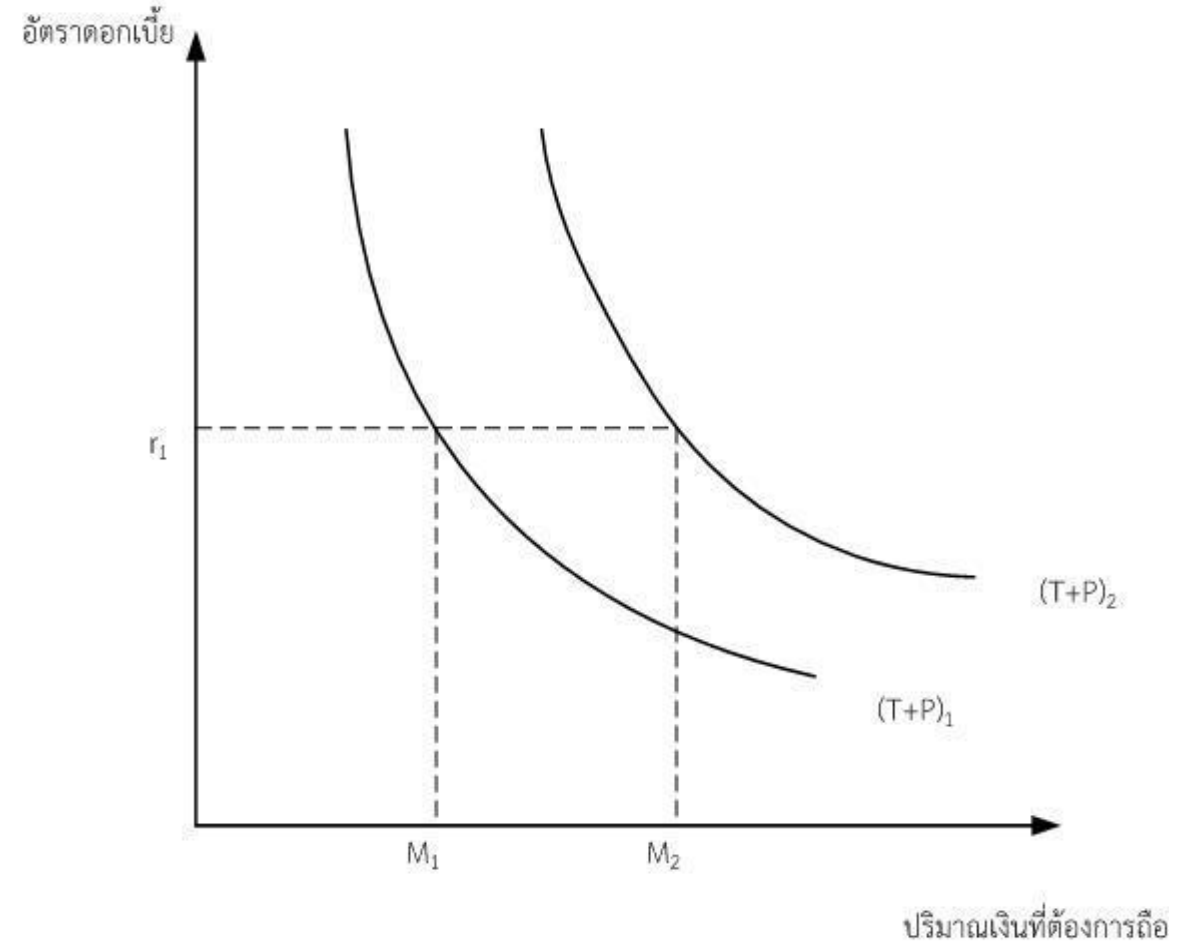
ทฤษฎีอุปสงค์ต่อเงินและการกำหนดอัตราดอกเบี้ย

- อัตราดอกเบี้ยถูกมองโดยหลายทฤษฎีว่าเป็นเหมือนราคาดุลยภาพที่ปริมาณเงินที่เสนอมาจะถูกถือไว้โดยผู้ที่ต้องการสินทรัพย์เงินนั้น
 - โดยทั่วไป อุปสงค์ต่อเงิน ถ้าวางตามแรงจูงใจในการถือเงินประกอบด้วย
 - อุปสงค์ในการถือเงินเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (the transactions demand for money)
 - อุปสงค์ในการถือเงินความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน (the precautionary demand for money)
 - แต่ตามทฤษฎีอุปสงค์ต่อเงินของเคนส์ จะมีอุปสงค์ในการถือเงินประเภทที่สามเพิ่มเข้ามาด้วย คือ
 - อุปสงค์ต่อการถือเงินเพื่อการเก็งกำไร (speculative demand for money)
-

อุปสงค์ต่อการถือเงินเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน
อุปสงค์ต่อเงินเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน

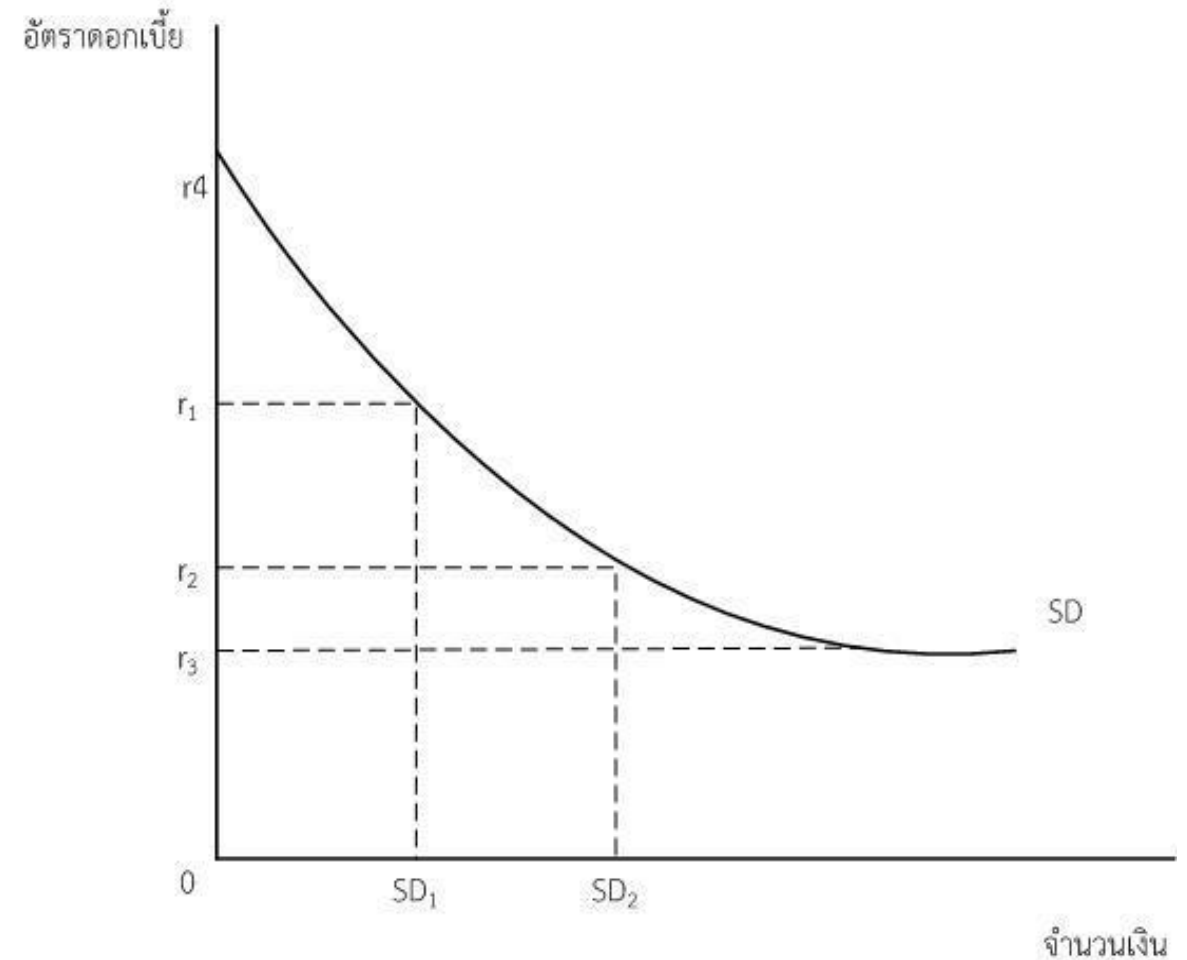
- ถ้ารายได้สูง ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและในยามฉุกเฉินก็จะยิ่งสูง อุปสงค์ต่อการถือเงินจะสูงด้วย
- อัตราดอกเบี้ยที่สูงแสดงว่าต้นทุนในการถือเงินสูง อุปสงค์ต่อการถือเงินเพื่อใช้จ่ายและยามฉุกเฉินจะลดลง

อุปสงค์ต่อเงินเพื่อเก็งกำไร

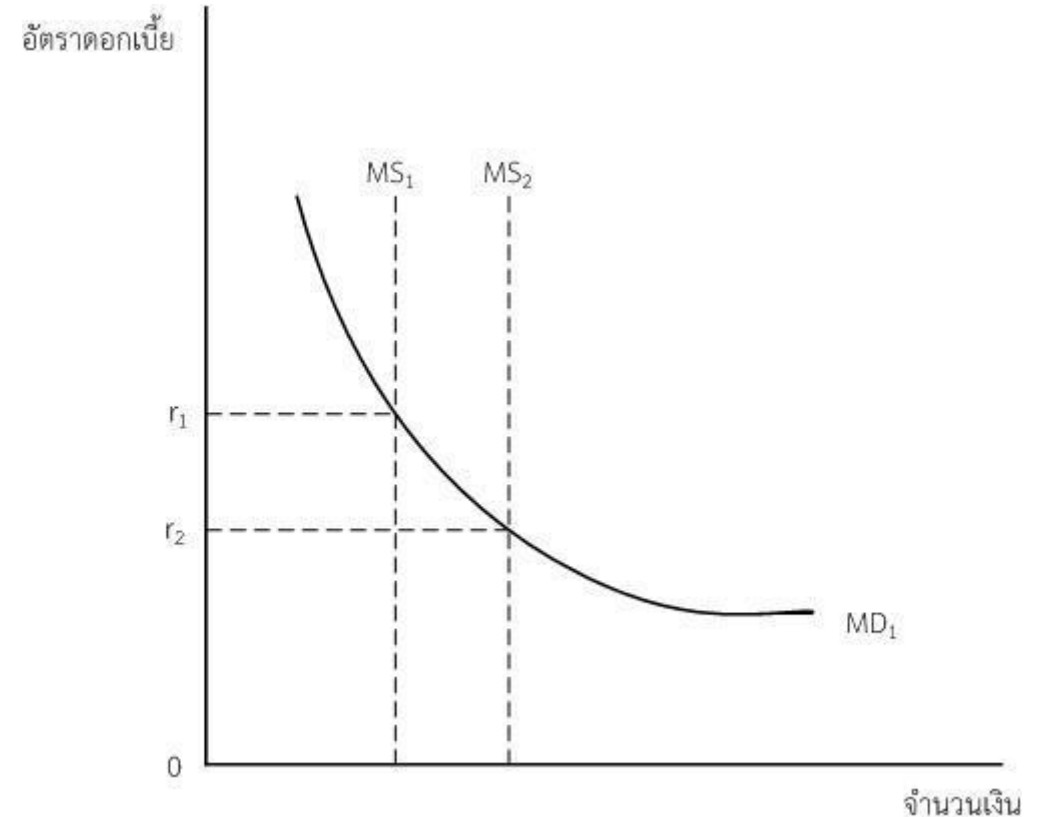
- อุปสงค์ต่อเงินเพื่อเก็งกำไรจะอยู่บนพื้นฐานของการคาดการณ์ของการได้รับผลตอบแทนหรือหลีกเลี่ยงการขาดทุนจากเก็งกำไร
- เคนส์อธิบายอุปสงค์ต่อเงินประเภทนี้ในรูปของความต้องการที่จะถือเงินหรือพันธบัตรที่มีรายได้คงที่ อย่างไม่แน่นอน
- เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูง อุปสงค์ต่อพันธบัตรจะสูงมากและมีอุปสงค์ต่อการถือเงินเพื่อเก็งกำไรต่ำ

การกำหนดอัตราดอกเบี้ย

- ถ้าอุปทานเงินถูกควบคุมโดยธนาคารกลาง กำหนดให้คงที่ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์ต่อเงินและอุปทานของเงินจะให้อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพ
- ดังรูป MD_1 คือ อุปสงค์ต่อเงิน ซึ่งตัดกับ MS_1 อุปทานของเงิน ให้อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพ r_1 ถ้าอุปทานของเงินเพิ่มเป็น MS_2 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพก็จะลดต่ำลง เป็น r_2

นโยบายการเงิน

- นโยบายการเงินคือ การดำเนินมาตรการของธนาคารกลาง ในการกำหนดขนาดและอัตราการเติบโตของปริมาณเงินซึ่งจะมีต่ออัตราดอกเบี้ยโดยตรง โดยมักจะมีเป้าหมายเป็นอัตราเงินเฟ้อหรืออัตราดอกเบี้ยเพื่อที่จะรักษาเสถียรภาพของราคาและความเชื่อมั่นในสกุลเงิน ตลอดจนเป้าหมายทางเศรษฐกิจอื่นๆ
- ด้วยเหตุนี้ นโยบายการเงินจึงเกี่ยวข้องกับ การควบคุมอุปทานของเงิน และอัตราดอกเบี้ย

การควบคุมอุปทานของเงิน

- ใช้นโยบายการเงินแบบผ่อนคลายเป็นด้วยการเพิ่มปริมาณเงินเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และใช้นโยบายการเงินแบบเข้มงวด ลดปริมาณเงินเพื่อชะลอเศรษฐกิจ
 - ปัจจุบัน จะให้ความสำคัญน้อยลงกับการควบคุมอุปทานเงิน แต่จะให้ความสำคัญกับการควบคุมอุปสงค์ต่อเงินมากกว่า โดยใช้อัตราดอกเบี้ย
-

อัตราดอกเบี้ย

- ธนาคารกลาง เป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยโดยพิจารณา ร่วมกับเป้าหมายเงินเฟ้อ (inflation target) ที่รัฐบาลกำหนดและคาดการณ์เงินเฟ้อในอนาคตไว้
 - การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย จะมีต่อระบบเศรษฐกิจในหลายช่องทาง (การออม การกู้ยืม รายจ่าย อัตราแลกเปลี่ยน)
-

การดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

- ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อแบบยืดหยุ่น (flexible inflation targeting) โดยมีคณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) เป็นผู้รับผิดชอบ
- อัตราดอกเบี้ยนโยบายที่ กนง. นำมาใช้ในปัจจุบัน คืออัตราดอกเบี้ยธุรกรรมซื้อคืนพันธบัตรแบบทวิภาคีระยะ 1 วัน (bilateral repurchase transactions) การปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยนโยบายเป็นเหมือนการส่งสัญญาณการเปลี่ยนแปลงในนโยบายการเงินและจะส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยอื่น ๆ
- ถ้าต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจก็จะดำเนินนโยบายการเงินแบบผ่อนคลายโดยปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ถ้าต้องการชะลอเศรษฐกิจก็จะดำเนินนโยบายการเงินแบบตึงตัวโดยปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

เครื่องมือในการดำเนินนโยบายการเงิน

- การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง (reserve requirements)
 - การดำเนินการผ่านตลาดการเงิน (open market operations: OMOs)
 - หน้าต่างตั้งรับ (standing facilities)
-

การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง

- เป็นข้อกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามกฎหมายโดยเฉลี่ยรายปี (เริ่มต้นในวันพุธและสิ้นสุดในวันอังคารของสัปดาห์ที่สองถัดมา) เป็นสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1 ต่อค่าเฉลี่ยของฐานเงินฝากและหนี้สินในปีก่อนหน้า

การดำเนินการผ่านตลาดการเงิน

- การทำธุรกรรมซื้อคืน/ขายคืนพันธบัตรแบบทวิภาคี (bilateral repurchase operations)
 - การออกพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย (issuance of BOT bonds)
 - การสวอปเงินตราต่างประเทศ (FX swap)
 - การทำธุรกรรมซื้อขาด/ขายขาดหลักทรัพย์ (outright purchase/sale of securities)
-

หน้าต่างตั้งรับ

- เป็นการทำธุรกรรมให้กู้ยืมเพื่อเสริมสภาพคล่อง ณ สิ้นวัน (standing Lending Facility)
 - สถาบันการเงินที่ขาดสภาพคล่องสามารถเข้ามากู้ยืมเพื่อเสริมสภาพคล่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยระยะข้ามคืน
 - ถ้าสถาบันการเงินมีสภาพคล่องส่วนเกินเกิดขึ้น สถาบันการเงินสามารถนำสภาพคล่องเหล่านั้น เข้ามาฝากไว้กับ ธปท. ระยะข้ามคืน โดยได้รับดอกเบี้ยได้
-

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม